

Nr 194.

Av herr **Hage m. fl.**, *angående ökat skatteutjämningsbidrag till de hårdast skattetyngda kommunerna.*

Den nuvarande kristiden och den därmed följande arbetslösheten ha på ett alldeles särskilt sätt aktualiserat frågan om möjligheterna att kunna något utjämna skattetungan mellan olika kommuner och särskilt lätta nämnda tunga i någon mån för de mest skattetyngda kommunerna, vilka ofta även äro sådana kommuner, som hårdast drabbats av arbetslösheten.

Lagstiftningen har som bekant på olika sätt gått in för åtgärder för att i någon mån söka åstadkomma en utjämning i nämnda hänseende mellan de olika kommunerna. Den mest betydande anordning, som i detta avseende vidtagits, är det skatteutjämningsförfarande, som genomförts och grundar sig på vissa författningar, bl. a. författningen om grunderna för utdelande av anslag till skattetyngda kommuner (Svensk Författningssamling nr 462 år 1927).

Sistnämnda författning är som bekant byggd på den principen, att skatteutjämningsmedel utbetalas till de högst skattetyngda kommunerna med progressivt ökade belopp alltefter skattetryckets höjd i respektive kommuner.

Helt naturligt har en sådan lagstiftning i viss mån varit till fördel för de kommuner, som kommit att beröras av densamma.

Men man har likväl, särskilt under de senaste tiderna, och det med rätta, framfört den uppfattningen — och detta har särskilt skett från de hårdast skattebelastade kommunerna — att den skatteutjämning, som åstadkommits för respektive kommuner, icke varit tillräcklig. Nämnda kommuner ha nämligen, även sedan skatteutjämningsmedlen tillkommit, måst av skattebetalarna inom kommunen utkräva ganska betydande netto-skattebelopp. Man har därför krävt, att skatteutjämningen och de belopp, som användas till densamma, skulle tilltagas på ett rundligare sätt. Och i det sammanhanget har man betonat, vilket torde vara riktigt, att för skattebetalarna i de skattetyngda kommunerna vore skatteutjämningsfrågan en mera betydelsefull fråga än större delen av de skattesporsmål, som under de senaste tiderna gjorts till föremål för den offentliga diskussionen.

Med hänsyn härtill begärde också 1928 års riksdag en utredning av denna fråga. Och spörsmålet har sedermera av Kungl. Maj:t överlämnats till en sakkunnigeberedning.

Det finnes all anledning att antaga, att nämnda sakkunnige komma att söka att fortast möjligt framlägga ett förslag i frågan och att Kungl. Maj:t

därefter, så fort förhållandena medgiva, kommer att framföra frågan inför riksdagen. Men även om så sker, torde det kanske taga några år, innan riksdagen kommer att fatta ett beslut i densamma, såvida riksdagen ej vidtager några åtgärder för att påskynda frågan.

Med hänsyn härtill tillåta vi oss underställa riksdagens prövning ett förslag, om ej redan innevarande riksdag kunde gå in för åtminstone några mindre justeringar av *provisoriskt* slag i de nu gällande bestämmelserna. Vi anse nämligen, att den synnerligen tyngande skattebelastning, som den nuvarande kristiden och arbetslösheten åstadkommit för en del kommuner, väl motiverar, att något effektivt göres för att skattebördan inom nämnda kommuner ej skall bli — eller fortfara att vara — fullständigt ruinerande för skattebetalarna. Ett sådant missförhållande motverkar nämligen, med avseende på dessa kommuner, möjligheten att åstadkomma något mot arbetslösheten — i en dylik skattetyngd kommun vill exempelvis en företagare ej gärna starta eller fortsätta att driva någon verksamhet, och kommunens möjligheter att göra någonting för de arbetslösa bli synnerligen små och beskurna.

Men även i dylika kommuner måste man likväl taga på sig de arbetslöshetens följdskostnader, som bestå i ökade fattigvårdsutgifter. Och ej heller kommer man ifrån de kostnader på grund av nyuppförda skollokaler m. m., som kommunen en gång tagit på sig — även om någon mindre nedgång i dessa kostnader åstadkommits genom riksdagens förut fattade beslut om en särskild skatteutjämning till skattetyngda skolkommuner.

Emellertid ha de kommunalskatter, som under sistlidna december månad fastställts i våra kommuner och som skola utkrävas under innevarande år, i stor utsträckning inneburit betydande höjningar. Sådant har skett i ett flertal län, men vi skola här huvudsakligen taga några exempel från landets mest skattetyngda län, Norrbotten, där skattetungan för närvarande är så stor, att av länets samtliga landskommuner endast en — nämligen Juckasjärvi — har en så låg kommunalskatt, att skatteutjämning enligt gällande bestämmelser ej kan erhållas.

I nämnda län ställa sig nämligen de skattebelopp, som fastställts för år 1932, på följande sätt:

Beslutade skattebelopp för 1932 (inklusive väg- och landstingsskatt) inom landskommunerna i Norrbottens län:

Per 100 kronors beskattningsbar inkomst:

Neder-Torneå	47,64
Över-Kalix	28,33
Karl Gustavs	27,30
Korpilombolo	27,06
Pajala	26,79
Töre	26,60

Per 100 kronors beskatt-
ningsbar inkomst:

Råneå	26,30
Neder-Kalix	23,60
Över-Torneå	23,30
Hietaniemi	23,27
Tärendö	22,86
Norrjärden	22,43
Hortlax	21,53
Jokkmokk	20,47
Edefors	19,56
Arvidsjaur	18,65
Junosuando	18,60
Över-Luleå	18,27
Arjeplog	17,56
Älvsby	16,70
Piteå landsförsamling	16,03
Neder-Luleå	15,53
Gällivare	13,50
Karesuando	13,43
Juckasjärvi	11,03

Men exempel på hög uttaxering möter även i andra län, exempelvis inom *Västernorrlands* län, där en kommunal uttaxering (exklusive vägskatt och landstingsskatt) finnes upp till 21 kronor per 100 kronors beskattningsbar inkomst, samt i *Göteborgs och Bohus* län likaså 21 kronor per dito ävensom i *Blekinge* län, där en siffra av 28,27 nås inom en kommun, där den nedlagda stenindustrien synbarligen medfört ett ekonomiskt sammanbrott.

Inför de förhållanden, som här påtalats, torde man kunna påstå, att det skulle vara synnerligen önskligt, om man kunde redan vid denna riksdag fatta ett *provisoriskt* beslut, som skulle kunna innebära någon möjlighet att bereda ytterligare någon skattelättnad utöver den nu utgående till de av krisen och arbetslösheten hårdast drabbade kommunerna eller över huvud taget till de kommuner, som ha den tyngsta skattebördan att bära.

Härvidlag skulle man helst vilja börja med ett yrkande, som innebar, att den i förordningen bestämda nedre gränsen för skatteutjämningens utgående — 10 kronors skatt per 100 kronors beskattningsbar inkomst — kunde flyttas ned, varigenom ett ökat antal kommuner skulle komma i åtnjutande av skatteutjämningen. Emellertid torde ett yrkande av denna art ha ringa utsikt att vinna riksdagens bifall, främst med hänsyn till de ekonomiska konsekvenser detsamma skulle draga med sig.

Däremot borde riksdagen ej kunna ha anledning att från sådana utgångspunkter motsätta sig de *mindre omfattande* jämkningar i gällande bestämmelser, som vi här framföra.

Vi anse alltså, att följande jämkningar i bestämmelserna om skatteutjämningsgrunderna redan nu kunna och böra *provisoriskt* beslutas.

I) Den i § 4 mom. I under a) upptagna skalan fortsättes uppåt, även efter den nu fastställda högsta skatteutjämnningen, som nu är 50 %, så att för det skattebelopp, som ligger mellan 14 och 16 kronor, utgår 50 % skatteutjämnning,

för skattebelopp mellan 16 och 18	60 %
» » » 18 och 20	70 %
» » » 20 och 22	80 %
samt » » över 22	90 %.

Naturligtvis kan en *annan* skala tänkas, om den här uppskisserade skulle medföra alltför stora kostnader för staten. Huvudsaken vore emellertid, att man kunde på något sätt tillgodose *de allra mest skattetyngda kommunerna*, vilket antagligen likväl ej skulle draga så synnerligen stora kostnader, eftersom de högst å skalan liggande kommunerna likväl ej äro någon *procentuellt stor* del av landets kommuner.

II) I § 2 mom. I b) borde inskrivas en bestämmelse därom, att bland de utgifter, som där omnämnas, även samtliga utgifter, *förorsakade av arbetslösheten* (ävensom eventuellt bidrag till folkpensioneringen), skulle få inräknas i det belopp, som enligt denna paragraf — tillsammans med den i § 2 mom. I a) nämnda — konstituerar rätten för en kommun att kunna få skatteutjämningsmedel. Eventuellt kunde även ifrågasättas, att ovannämnda gräns, 5,50 kronor, nedflyttades till 4,50 kronor.

III) I tvenne paragrafer i nu gällande förordning bestämmes, att vederbörande myndighet har rätt taga hänsyn även till vissa i författningen ej omnämnda omständigheter, då det är fråga om en kommun skall få del av skatteutjämnningen eller ej. Här kan ifrågasättas, om man ej borde exemplifiera detta genom att särskilt peka på sådana omständigheter som den, *att kommunen råkat ut för en krisartad arbetslöshet eller att på grund av en industris nedläggning eller utflyttning ur kommunen med därmed följande massutflyttning av befolkningen, kommunen stode inför synnerligen dryga kostnader för olika sociala ändamål m. m.*

De kostnader, som föranledas av skatteutjämningsförfarandet, uttagas, som bekant, enligt förordningen om utjämningskatt (Svensk Författningssamling 375 år 1928). Enligt § 3 i nämnda förordning bestämmer Kungl. Maj:t årligen, huru stor del av utjämningskattens grundbelopp, som skall för respektive år uttagas. Hittills har emellertid Kungl. Maj:t uttagit endast en viss procent av det, som enligt författningen *kan* uttagas. I den mån ett beslut enligt ovanstående förslag skulle medföra ökade kostnader, kan alltså

Kungl. Maj:t fatta beslut, som innebär, att de ökade skattemedel, som äro behöfliga, uttaxeras av skattebetalarna.

Vi ha här ovan förslagsvis kastat fram de ungefärliga riktlinjerna, efter vilka ett beslut om en provisorisk ändring av nu gällande skatteutjämningsbestämmelser skulle kunna läggas, för att de hårdast skattebelastade kommunerna skulle kunna erhålla något större hjälp. Det är emellertid icke vår mening att här framlägga ett i detalj utarbetat förslag i denna fråga. Detta förutsätter nämligen vissa utredningar rörande de ekonomiska konsekvenserna. Vissa omjusteringar på ett flertal punkter av de förordningar, som gälla på detta område (exempelvis de bestämmelser, som finnas rörande *städernas* rätt till skatteutjämning m. m.) torde också behöva ske.

Under hänvisning till vad här ovan anförts inskränka vi oss alltså till att hemställa,

att riksdagen måtte fatta beslut därom, att gällande bestämmelser rörande skatteutjämnningen provisoriskt få en sådan ändrad utformning, att de hårdast skattetyngda kommunerna — antingen på sätt här ovan antytts eller ock på andra vägar — erhålla ett större skatteutjämningsbidrag än det som nu utgår,

eller, om detta icke kan bifallas,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte redan till 1933 års riksdag framlägga ett förslag, som, främst för de hårdast skattetyngda kommunerna, medför en effektiv och tillräcklig skattelättnad.

Stockholm den 22 januari 1932.

Ernst Hage.

Evald Ericsson
i Sörsjön.

Alfr. Werner.

C. Brännberg.

A. Törnkvist
i Karlskrona.

Gustaf Karlsson
i Munkedal.

Elof Hällgren.

J. W. Mårtensson.

J. P. Dahlén.

O. W. Lövgren.

Ernst Berg.

Mauritz Västberg.

C. O. Johansson
i Sollefteå.

Elof Lindberg.

J. B. Wiklund.

Ewald Lindmark.

H. Lundström.